

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУҢ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1925
январь
16
СРЕДА
№ 11 (244)
ӨРТӨЗ 20 КӨП.

В. И. Лениннің хуннеринге белеткелдер (1 арын).
Н. В. Гогольдун өлген хунунден бээр чус чыл болганынга (1 арын).
Тарылга белеткелдин дүргедедир (1 арын).
ПАРТИЯЖИ АМЫДЫРАЛ: С.

Шивит — Кичээлдерини шынарын улам экижидер (2 арын).
Ф. Огнев — Колхоз шын удуртулганы негеп турар (2 арын).
П. Ушаков — Мал чемгереринге кадыг чемерни чымчалып белеткээр дугайында (2 арын).
Совет социалисттик күрүне (3 арын).

Улус демократиязын чурттагында (4 арын).
КНО-нун Кол Ассамблеязын алдыгы сессиязы (4 арын).
Кореяда болушкуннар (4 арын).
Вьетнамда дайын чорудулгазы (4 арын).

Ленинизмнің идеяларынын амыдыралга бадыткалдыг күжү

Ленин—Сталиннің улуг партиязы совет улусту коммунизмге орук-биле баштап турар. Бистин Төрөн чуртувустун бүгү делегейге төгүлүг тиелелгелери — В. И. Ленинни удуртулганы-биле үндөзүн салдыган совет социалисттик тургузугун чүүден-даа артык шийтирилг артык күштүүнү чайынанчак херечиси болуп турар.

Ленинизмнин улам тилеп турар идеязы бистин бурунгаар шимчээшкенине орукту чырыдып берип турар. Совет улус Ленинни чагыларын күүседип, ленинизмни идеяларына орук киришпеш, болшевиктер партиязынын, эш Сталинни шылгарангай удуртулганы-биле чораш, боттарынын чуртун канчаар-даа аажок улуг күштүг социалисттик күрүне кылдыр хуулдуруп, социалисттик ниитилелди тургузуп, боттарынын төгүлүг чаалап алышынызын бүгү делегей империализминде камгалап ап, дайын сөзүнүн бирги беш чыл планын күүткөш, коммунизмни тургузарынн сталинчи программанын амыдырал кырында чедишкенин ботандырып турар.

Коммунисттик партиянын болгаш совет күрүненин үндөзүлөкчизи болгаш удурткучузу, бүгү делегейин ажалчы чоннарынн баштагычы болгаш башкызы улуг Ленин мына деп генералдык-биле баш бурунгаар көргөн:

«Хей-ниги болгаш хуу амыдыралда чоруп турар бурунгаар шимчээшкени болза, ЧҮГЛЕ социализмде, баштай чурттагычларыны ХӨЙ КЕЗИНИНЧИ, а ооң соонда бүгү чурттагычларыны киржилгези-биле дүргөн, өзүлүг, херек кырында масалыг шимчээшкени кылдыр эгээр» — деп чугалаан.

Эн-не калбак улус массаларынын идекейлиг чоруу, оларын чогаалдык эгелээшкенини коммунизмниң тилелтирбес күштеринин үнер дөзү болуп болгаш бистин бурунгаар шимчээшкенини каян-даа түрп көрбөзү-биле дүргедедир деп чүвени бистин чуртувуста социалисттик тургузушкунун тергини улуг дуржулгазы көргүзүп турар. Маалдык улустун, чогаалдык улустун, тургузучу улусту канчаар-даа аажок улуг күжүн коммунисттик тургузушкунун удур сорулганын илердип турар. Бистин Төрөн чуртувустун амыдыралынын хун-бурзу-ле патриотизмин, СССР-нин улустарынын мораль-политиктиг чангыс эвин болгаш найыралын чаа-биле илердип турар. Совет Эвилелинин улустарынын тура-соруунун болгаш чүтүшкүнүнүн чангыс эвиги, оларнын материалдыг болгаш сагымсеткилин чангыс эптиг болуп турары болза, совет тургузугун аштырбас күштеринин биз бир кол үндөзүн болуп турар.

Эрткен чыл болза, бистин чуртувустун амыдыралына социалисттик экономиканы болгаш культураны улам-на бедиди көдүрсинин чыла болган.

Күрүне планнарыл долдур болгаш аажыр күүсөдери дээл бүгү улустун социалисттик чарык-чаа-чаа улуг тиелелгелер-биле түнчешинин турар. Улетпүрүн ниити пролетарияны кылып үндүрүп турары дайын мурун-даазына денээрге, 1951 жылда ийи катап көүдөзү. Улетпүрүн кылып үндүрүп турар чүдүдөзүн көүдөзүшкенин барык-ла үштүг ийи кезини күш-ажылдын бүдүрүкчүлүгүн көүдөдип тургаш чедип алган, а күш-ажылдын бүдүрүкчүлүгүн улгартыры дээрге, коммунизмниң тилелзиринге кедизинде баргаш, эн-не чугула, эн-не колдуг ужурудузальг чүл болуп деп Ленин өөредип турар. 1951 жылдын бүдүрүг планнарын хуусаазынын бетинде доосканын дугайында улус ажал-агыйын чугула-чугула адыраларын ажалдакчыларынын эш И. В. Сталинга чоруткан рапорттары совет кижилер улуг сепкил ханышыкы-биле журашканнар. Социалисттик көдөз ажал-агыйын сайзыралынын херээнде улуг чедишкенин чедип алдыган.

Делегейде эн-не улуг гидроэлектростанцияларын, каналдарын болгаш суггарыларга системаларынн тудушкуннарын совет улус улуг көдүрүшкүн-биле эгелээшээр. Волгада болгаш Донда, Днепрде болгаш Аму-Дарыяда тулуг ажалдыры канчаар-даа көүдөзүлгөн улуг хемчээлди кылдыр калбарган, оларны дооскан соонда бистин чуртувустун дыка улуг кезинин бойдуу чаартынар болгаш совет ниитилелдин бүдүрүкчү күштери чаа чадага көдүрүлүр. Коммунизм дээрге, бүгү чурту элект-

рижидерин совет эрге-чагыргага катыштырыры болуп деп Ленин шылгарангай өөредиг чедишкенин боттанып турар.

Улустун бүгү ниити чаагай амыдыралынын дугайында сагым-салышкын болза, социализм хөгжүлдөзүнн чайгылыш чок хойузу болуп, улус ажал-агыйын күчүлүг көдүрүшкүнүн үндөзүлгөн, ажалчы чоннарынн материалдыг чаагай амыдыралы болгаш культуру-дуг деннели соксаал чокка бедиди турар. Чыл келген дудум-на национал орукта көүдөп, калбак херөгелди барааннарынн өртөз чингеп, ажалчынарынн болгаш албан хаагычтарынын ажал-төлөвири улгадып, колхозчуларынын олча-ажы улгадып турар.

Бистин чуртувуста культурулуг көдүрүшкүнүн көстүп турар херечиси болза, совет эртемниң, литератураны болгаш уран-чүлүгүн сайырашкынында чаа-чаа чедишкенин, улус чырыдышкынын талазы-биле ажалдырынн калбарышынын ол болуп турар. Коммунисттик партия кижизидилге талазы-биле улуг ажалдырын чорудуп, бүгү-ле социалисттик нацияларынн мурунчы культуразынын улам ийи чектелешкенин дээш, сагым-сеткил культуразынын байлакшыры дээш демиселди организастап, орук кирип турар.

Совет кижилер боттарынын ажалдырына чедишкенин чайлаш чок чедип ап турарлар, чүге дээрге, олар чедип алдыган чүдүдөзүне канчаар-даа оожургавас болгаш келпир уени улуг сорулгаларын утпастар. Улус демократиязынын чурттарынын ажалчы чоннары боттарынын чурттарынын социализмге чайгылыш чок шимчээшкенин хандырып турар чаа хөй-ниитичи—политиктик тургузуу ленинизмниң туугун адаа-биле чораш бижыдып турарлар.

Ажалчы чоннарынн идегейлиг болгаш долу деткимчезин чаалап алган коммунисттик болгаш ажалчы партиялар болза, социализм дээш демиселге удурткучу болгаш баштагы күш болуп турарлар. Кыдат Улус Республика бодунун туруп келген мыска үезинин дургузунда безин улуг чедишкенин чедип алган. Хамаарышпас, чангыс-аай, демократы, тайбынга ынакшылдыг Германия дээш идекейлиг демисежити турар Германияны Демократыг Республиказы ажал-агыйын болгаш культура тургузушкунун чедишкенин калбартып турар.

Социализмниң болгаш демократиянын лагеринин чурттарында экономика болгаш культура чайгылыш чок сайырап, ажалчы чоннарынн амыдырал деннели көдүрүлүп турда, капитализмниң чурттарында даштыкы болгаш иштики-даа чөргүдөзүр улам-на дызаан, экономика дыйын белеткелдине чагырткан, улуг өркөк, үндүрүлгө, ажал чокталышынын соксаал чокка өзүп турар болгаш ажалчы чоннарынн амыдырал деннели улам кудулап турар.

Англи-америк империалисттик делегейин чаа дайынынга белеткелди чорудуп турар. Олар боттарынын чурттарында өзү барымдалаан демократыг хосталгаларын артыкчылык чок кылып, чагыраарынн фашисттик аргаларын тургузуп турар.

Олар Кореяда эжелекчи дайынын чорудуп, колоний болгаш хамаарылгалыг чурттарынын улустарынын хосталгалыг шимчээшкенин арастези өзү-биле базарын оралдажып турар. Олар эжелекчи Атлантика эвилели калбартып, Германиянын болгаш Япониянын империалисттерин катап тургузуп, делегейин бүгү кезектеринде шерининг чаа базаларын тургузуп, чаа дайынын өртүн кыпсырып чүткүп турарлар.

Америк империалисттерин эң реакциялыг болгаш хоралыг, бак, эн-не ханыг, араатанзыг империализм болуп деп Ленинн көргүскенин амыдырал долдузу-биле бүзүредип турар.

Совет Эвилели бүгү делегейин мурунда ленини-сталинчи тайбынга ынакшылдыг даштыкы политиканы бажы-биле болгаш шыны-биле чорудуп турар социалисттик улуг күрүне болуп турар.

Совет күрүненин тайбың политиказы бистин социалисттик тургузувустун шуут мөзү шынарыннда үндөзүлөтүлгөн турар. Совет Эвилелинде кандыг-даа агрессия, эжелекчи планнар херек чок. Бистин күрүневистиң тайбын политиказы болза, буржуазыг хоозун тайбычыдылга-биле черле дөмөйлөшпөш, харын тайбын дээш идекейлиг демиселди негеп турар Совет Эвилели тай-

бынның болгаш улустарын айыыл чок чоруунун шыныч политиказын чорударда социалисттик күрүнениң экономикту болгаш шериг күчү-шыдалына даянып турар. Тайбың күш-ажылда туруп турар бистин чурттуң улустары капиталисттик хурээлээшкенин дайынырак чимченлишкенин серемчилелди-биле хайгырап, бодунун социалисттик чуртун камгалаарына болгаш кандыг-даа эжелекчилерге өлүмүг согуушкуну бээрине белен.

Шылгарангай ленини-сталинчи даштыкы политика — тайбынын, улустар аразынын найыралынын политиказы болза, депшилгелди бүгү кижилер-төлөгөтенин бистин чуртка ынакшылын болгаш деткимчезин хандырган. Тайбын талалачыларынын шимчээшкени амгы үенин эң улуг шимчээшкени болуп турар. Беш улуг күрүневистин аразына Тайбынын Пактызы чар дугайында Тайбынын Бүгү-делегей Чөвүлелинн Кыйгырынын адаанда 600 миллион чыгы хол үжүктери болза, тайбынын херээн камгалаарына улустарынн чангыс эп-сеткилин көргүзүп турар.

Совет чазак дайын кыпсыкчыларынын кем-буруулуп планнарын мога-шылга чокка илердип, америк болгаш англи империалисттерин ийи арынныг чоруун сойгалап турар деп чүвени, тайбынын херээн камгалап, бижыгларыныч үргүлүч чүтүлдүг деп чүвени бүгү чурттарда тайбын талалачылары көрүп турар. Бир эвес тайбынын камгалаарынын херээн улустар боттарынын холунга ап, ону туюлунга чедир камгалаар болза, тайбын камгалаатынган болгаш бижыглатынган турар деп чүвени бүгү чурттарда калбак улус масса медеп билип турар.

Совет улус бодунун бүгү чедишкенин тилелтирбес ленини-сталинчи өөредигин, коммунисттик партиянын удуртулганын Ленинни херэенин шылгарангай улам-чалакчызы — бистин улуг башкы-ыс болгаш баштагычымыс эш Сталинниң удуртулганын ачызы-биле чедип алган.

Кадрларын, бүгү совет кижилерин бистин партияныс ленинизмниң идеялары-биле мога чокка чепселеп, совет патриотизмин, улустарын акы-думна найыралынын болгаш пролетар интернационализмни үзел-бодаларына ажалчы чоннарын кижизидип турар. Бистин партияныс тилелгелиг болуп келген, моон сонгаар-даа тилелгелиг болуп, чүге дээрге, бодунун бүгү ажал-чорудулганына бойду болгаш ниитиле хөгжүлдөзүнн дугайында, дарлаткан болгаш мөлчүкчө массаларын революциянын дугайында, бүгү чурттарга социализмни тилелгезинн дугайында, коммунисттик ниитилелди тургузарынын дугайында канчаар-даа аажок улуг эртем болуп марксисчеленини теорияны удуртулга болдуруп турар.

Ам удавас — январь 21-де — Владимир Ильич Ленинниң мөчөзүн хунунден бээр 28 чыл болуп.

Ленинниң хуннеринге белеткел бүгү чуртта эгелээн. Күрүне планнарын бүгү бүдүрүлгелер күүсөдери болгаш аажыр күүсөдери дээш, күш-ажылдын бүдүрүкчүлүгүн бедидери дээш, продукциянын шынарын экижилери болгаш оң бот-өртөз чингедери дээш, колхозтарынн организаст, ажал-агый талазы-биле улам бижыглары болгаш көдөз ажал-агый талазы-биле кол сорулгалын күүсөдери дээш, коммунизмниң сталинчи тулугларын чедишкенин биле тулуп тургузары дээш, бистин социалисттик Төрөн чуртувустун күчү-шыдалынын моон ийи күштөлөшкенин дээш бүгү улустун социалисттик чарыжынче ажалчы чоннарын улам сырый мобилизастаар лозунг-биле ол белеткел чоруп турар.

Ленинизм дээрге, миллион-миллион кижилерин улуг өөредип болуп, Ленинниң туугун адаа-биле совет улус коммунисттик ниитилелди тургузуп турар. Ленинниң туугун адаа-биле улус демократиязынын чурттарында революстуг чаартылгалар ботанып турар. Ленинизм болза, бүгү делегейин ажалчы чоннарынн тайбың демократия болгаш социализм дээш демиселинни тугу болуп.

Ленинниң туугун адаа-биле, эш Сталинниң удуртулганы-биле совет улус ленини орук-биле коммунизмни тилелгезинче чоруп олурар. («Правданың» мурунку чүгү).

В. И. Лениннің хуннеринге белеткелдер

АЛМА-АТА Казахстаннын найысгалынын бүдүрүлгелеринде, албан черлеринде болгаш өөредилге черлеринде Ленинниң хуннеринге белеткелдер калбарган. В. И. Ленинниң амыдыралына болгаш революстуг ажал-чорудулганына тураскааткан лекцияларын, илеткелдерин, беседаларын чорудуп турар. Ажалчынаар клубтарында, кызыл булдунарда болгаш үргүлүч көжүп чоруур агитпунктуларда 12 муң ажал агитаторлар Ильичниң дугайында беседаларын кылып турар.

«28 жылда Ленин чокка, эш Сталинниң башталгазы-биле—ленини оруктап», «В. И. Ленин — большевиктерниң улуг партиязынын организастыгы болгаш баштагычызы», «Ленинизм—коммунизм дээш бүгү делегейин ажалчы чоннарын демиселинни тугу» деп темаларды лекцияларын болгаш илеткелдерин пропагандаистер номчуп турарлар.

Партия чырыдышкынын бажынында, районун партия кабинеттеринде, библиотекаларда болгаш клубтарда В. И. Ленинни тураскааткан ленини күш-ажылдарын, фотомонтажтарын делгелгелерин организастап турар.

БАКУ. Хоорайны Ленинский районунда 1500 агитаторлар бүгү делегейин ажалчы чоннарынн улуг баштагычы болгаш башкызы В. И. Ленинниң дугайын, Ленин—Сталинниң партиязынын удуртулганы-биле совет улустун тилеп алган аажок-ажок чурталгазынын дугайын тывыштарын болгаш заводтарын ажалчынаарына чугалап берип турар. Партия кабинеттеринде, культуру Орудуларында, библиотекаларда В. И. Ленинниң Чогаалдарын болгаш ооң дугайында литератураларын делгелгелерин тургускап.

КАЗАНЬ. Казанын В. И. Ульянов Ленин аттыг күрүне университетинде Ленин хуннеринге белеткелдер эгелээн.

Владимир Ильичниң өөренип турганы университеттик студентилер

болгаш башкылар коллективни ол хуннерин өөредилге болгаш эртем ажалдарынын чедишкенин-биле делмедлеп турар. Ооң дугайын ам эртин турар экзамен сессиязынын баштайгы неделязынын түнелдери херечилеп турар. Экзамен туткан студентилерин 92 ажал хуузу эки болгаш кончуг эки демдектерни алганнар.

Ленин хуннеринде хоорайны бүдүрүлгелеринде, школаларында болгаш албан черлеринде университеттиң эртем ажалдакчылары дыка хөй илеткелдерин кылып турарлар. В. И. Ленинниң мөчөзүнн бээр 28 чыл болганына тураскааткан улуг делгелени эртем библиотеказы белеткел турар.

1887 жылда юристик факультетинн студентизи болуп Владимир Ульяновтун лекция дынап турган командында үргүлүчүг дежурнын тургускап, Аудиторияда ам көрүкчүлөр кээп турар.

СЫКТЫВКАР. Коми АССР-нин хоорайнында болгаш суурларында Ленин хуннеринге белеткелдер чоруп турар. Ыш ажал-агый черлеринде, шахталарда колхозтарда болгаш нефть тывыштарында В. И. Ленинни амыдыралынын болгаш ажал-чорудулганынын дугайында номнарын болгаш фото чуруктарын делгелгезин организастап турар. Улустун уран-чүлүгүн республика Бажыны улуг Ленинниң дугайында чугаларын, ырларын болгаш былиналарын чыып, оларын бижилгезин чорудуп турар.

Политиктиг болгаш эртем билгелер непередиринн талазы-биле Бүгү-эвилел ниитилелинн салбыры болгаш партия кабинеттери, республиканың лекция бижилгелер бөлүгүн белеткел турар. В. И. Ленинни шыныч соратниги—эш И. В. Сталинниң удуртулганы-биле коммунизмге чоруп олурар бистин чуртувустун улуг чедишкенинн дугайында 14 муң ажал агитаторлар беседаларын чорудуп турарлар.

(СЭТА).

Н. В. Гогольдун өлген хунунден бээр чус чыл болганынга

Улуг орус чогаалчы Н. В. Гогольдун өлген хунунден бээр чус чыл болганын эртеринге белеткелдер бистин чуртувуста хун-бүрү калбарып турар.

Грузиянын республика юбилей комитетинин хуралы болуп эртен. Анаа Гогольдун хуннерин эртерининн талазы-биле элээн каш хемчеглерин айткан. Гогольга алдар болдурган кезээлөр Ш. Руставели аттыг шии театрынга болгаш Грузиянын совет чогаалчылар Эвилелин болуп эртер. И. В. Сталин аттыг университет болгаш Грузия АССР-ниң эртерин Академиянын Ш. Руставели аттыг грузин литература төгүзүңү институту улуг чогаалчынын амыдыралына болгаш чогаалдык ажилына эртем сессиянын алдар болдулар. Гогольдун чогаалдарын чангыс томуг кылдыр, база оон амыдыралынын болгаш ажал-чорудулганынын дугайында номну парлап үндүрер.

Кишиневка республиканың юбилей комиссиязынын хуралы болуп эртен. СССР-ниң эртерин Академиязынын молдав салбырынын төгү, дыл болгаш литература институту Молдавиянын совет чогаалчылар Эвилели-биле кадэ юбилей сессия эртеринге белеткелди эгелээн. Ол сессияга Гогольдун чогаал ажалдырына алдар болдурган илеткелди номчуур. Кишиневтин А. С. Пушкин аттыг музейинге «А. С. Пушкин болгаш Н. В. Гоголь» деп делгеле ажитынган.

Гогольга алдар болдургэн катыш-

кан эртем сессиязын эртерининн дугайында шийтирип СССР-ниң эртерин Академиязынын Карело-Фин салбыры болгаш Карело-Финни университетти хүлээп алган.

Политиктиг болгаш эртем билгелер непередиринн талазы-биле Азербайджан ниитилелдин лекция залына профессор М. Рафилинниң «Гоголь болгаш азербайджал литература» деп лекциязынын «Гогольду номчулгалары» эгелээн. Гогольдун хуннеринде Гогольдун чогаалдарынын алды томуг чыныгынын бир дугаар номун азербайджан дылга үндүрерин айткан.

Черновицы областын Стражицкий районун Старое Жадво сурунн библиотеканынга чүгле сөөлүг айык дургузунда 100 ажал колхозчулар Н. В. Гогольдун яны-буру чогаалдарын ап номчаан.

Курск областын Томаровский районун Дмитриевка сурунун шии бөлүгүм «Заря коммунизма» деп колхозтуң клубунга Гогольдун «Кадаялынышкын» деп комедиянын көргүскөн.

Петрозаводскинн болгаш Сортавыластын, Украинанын барынн областынын, Новосибирскинн, Астраханнын болгаш бистин Төрөн чуртувустун өске-даа хоорайларынын театрлары Гогольдун өлген хунунден бээр чус чыл болганына оон шийлерин болгаш гогольду сюжеттик операларын көргүзүп делмедлеп эртеринге белеткенип турар.

(СЭТА).

Волга-Донга чорур кадрлар

ДОНДА-РОСТОВ. Волга-Доннун суг оруунче барып ажалдарына яны-буру профессионалы хөй-хөй кемчилер негетинип турар.

Волга-Доннун пароход ажалынын чери дузалакчылар, капитаннар, механиктер болгаш шкипертер белеткээр өөредилге комбинаттары тургускап. Хем флотунга кадрлар белеткел турар Ростовтун № 1 усдарган школазын доозар 120 кижизидикчилер Волгага, Донга болгаш Цимлянский далайга чорур судноларга ажалдары-биле баарлар.

Доннун суг оруктарынын бассейни эргелелини чери механиктер болгаш электри септекилери белеткээр эгелеп турар. Сугнун сыгын, теренин хынап, ону илердир кижилерни өөредир курстар ажытынган. Бир бөлүк ындыг кижилер чокта чаа Шербаковта суг шыжамырынга чороан болгаш ажалдын байдалы-биле анаа танышканнар.

Бо кыжын Цимлянский далайга суг сыгын, теренин илердип, ону хайгаараар 70 кижилерин белеткел үндүрер.

(СЭТА).

Тарылга белеткелдин дүргедедир

САРЫГ-БУЛУҢ. (Телефон-биле) Эраин районун колхозтары 1952 жылдын чакы тарылга кампаниязынга белеткел ажалдарын кошкак чорудуп турар. Чүл дие, районун колхозтары бо жылдын чакы тарылгазынга белеткел кылдыр 2069 центнер үрезин уруп алып планнын тургаш ам херек кырында 1106 центнерин уруп алган ийикпе, азы үрезин уруп алырынн планын 50 хуу күүсеткен. Ооң иштинден 421 центнер үрезини арыглап алган, азы үрезин арыглаарынын планын 38 хуу күүсеткен.

«Чаа орук», «Кызыл сылдыс», «Коммунизмге орук», «Совет кызыггаржы», «Сталинчи орук»—бо колхозтар үрезин уруп алырынн планын чедир күүсетпээн. Ам ол колхозтарын баштаар черлеринн кежи-жунери областын өскө районнарын колхозтарындан үрезин сураганын чоруп турарлар.

Тарылга чепсек-херекселдеринн талазы-биле районда бар 82 агт андазынын 53-жун 69 ийилерин 44-тун 5 сортровкаларынн 4-тун болгаш 4 триерлеринн шуптузун септеп алган, ыначара 8 сангы сепкаларынн чангыс-даа септегинээн. Моон алгаш көөрге колхозтарын баштаар черлери чакы тарылгага белеткел ажалдарын чогуур негелдешке чедир чорутпайн турар-дыр деп чүве тодаргай көстүр-дур. Ооң база бир барымдаазы болза, агротехникти хемчеглер талазы-биле районун колхозтары бо жылдын чакы тарылгазынга удобренинге хергелээр 400 тонна едек болгаш 5 тонна худду тарылга шөлдеринге аппарат төгөр жуурлуг турган болза, ам оон кайызын-даа күүсетпээн.

Чакы тарылга кампаниязынга белеткел ажалдары районун колхозтарында мындыг ынзылыг багай чоруп турар чорук канчаар-даа тазарышпас болгаш бо чугула ажалче районун бүгү партия, совет, көдөз ажал-агый болгаш хөй-ниити организацияларынын кичээлге хайгаарын шийтирилген-биле угландырап чорук онзазы-биле негетинип турар.

Ильичниң лампазы чырып эгелээн

Сүт-Хөл район тускай тургустунганында бээр 11 чыл болуп турар. Ооң төвү—Сүт-Аксынын тулуг сууру чокка чедир улуг сайзыравын турган. Ам сөөлүг 1—2 чылдарын иштинде район төвүнде тулуг сууру дыка өзүп, чаа-чаа тулугтар немежил турар. ВКП(б) райкомунга албан кылып 12 өрөөл чаа бажыны, харылзаа черинн 8 өрөөл конторазы, СССР-ниң Белеткелдер Министрствозунун район төлөөзинн 4 өрөөл конторазы, 15 өрөөлдин интернат, МТС-тин тулуглары, магазин болгаш культураны, чурталганын өске-даа тулуглары бар болуп турар.

Район төвү-биле колхозтар, сумулар төптеринин аразында телефон харылзаазы хандыртган. Бистин Төрөн чуртувустун төвү—Москваның дамчыдылганын бистин сурунун чурттагычлары үргүлүч дынап турар. Сөөлүг үеде бистин суурда улуг өөрүнчүг чедишкени болза, Ильичниң лампаларынын албан черлеринде, чуртталга бажынарында сылдыс ышкыш чырып турары болуп.

Ам удавас Киров аттыг улгатыр катыштырган колхозтуң бажынарынга Ильичниң лампалары база чырыр.

Тожунун „Май 1-зи“ колхозта тулуг ажалы

Тожу районда «Май 1-зи» колхоз 1951 жылда 18 чуртталга бажынары, бир клуб тулуп алып планнын тургаш, 18 чуртталга бажынарын чогуур хуусаазында тулуп дооскан, ол бажынарында колхозчулар чуртталга тулугу база тулуп дооскаш ажалдала кириген.

Колхозтуң тулуг бригадында эштер Даанчык, Мойнакпан, Хаалга Алдын-оол, Ходейлен, Сержин олар эң тергин ажалдал, улуг нормазын үргүлүч ажал күүсөдип турарлар.

Колхозчу тулугчулар ам чаа тулуп турар гидроэлектростанциянын тулуунда ажалдап турар. Тулуг материалдары белеткээр комсомолчу-аныяктарын 17 кижилди бригады (бригадир Чымбы

ПАРТИЙНИ АМЫДЫРАЛ

Кичээлдерниң шынарын улам экижидер

Бо өөредилге чылында Чаа-Хөл району ВКП(б) төөгүзүн өөренип бедиткен хевирин бөлүмнери бирле дугаар организастанган. Ындыг үш бөлүмнере коммунистер, комсомолчулар болгаш партия кижигүзү эвес 40 ажыг кизи өөренип турар. Ол болза, партия чырыдышыкынын четкизиниң дыйнакчыларынын политиктиг белеткелниң чыл санында өзүп турарынын херечизи болур.

ВКП(б) райкому бо чылы ол бөлүмнери марксисчи-ленинчи теория талазы-биле эки белеткелди, дуржулгалыг пропаганда-биле хандырыш шиттирилген. Амгы үеде Кара-Суг суурда бөлүмүнү пропагантиси эш Бабкин болган. Эш Бабкин бодунун дыйнакчыларынын хүндүткелин чедип алган. Ол болза, кичээлдерни чорударынын күзү харысалгазын эки биллип, кичээл бүрүзүнге онза кызымак белеткелди турар. Оон чорудуп турар кичээлдерини дыйнакчылар улуг сонуургал-биле кирип турарлар. Чүге дээрге, пропаганда кичээлге башкылап турары онза амдыралчы характерди болгаш билдингир. Эш Бабкин болза, тема бүрүзүнге кол айтырылганы салгаш, ону дингир беседга кирип кезү турар.

Эш Бабкин боду кичээлге белеткенинде делгем номчулгалары кылып турар. Ол колдуунда-из областтык партия школанын болгаш партиянын дээди школанын программаларынын айтырылгалары дүүштүр бот-кичээлди хөй кылып турар.

Пропаганда кичээлге эки белеткелди болурун ол кичээлдиң идеяг шынары бедик болуп турары дуржулга көргүзүп келген. Өөренип турар тема бүрүзүнде кол болушкунары болгаш айтырылгалары боду эки билер болганда, ол пропаганда бодунун чугаазы-биле чедингир болгаш билдингир тайлыбыры дыйнакчыларга берип, көргү-

зуг материалдарын эки ажылап билди турарын эш Бабкин дуржулгазы бадыткап турар.

Пропаганда деп хүндүлүг болгаш харысалгалыг атты эш Күнзүн база эки кадагалап турар. Ол ындыг болур ужурулуг. Чүге дээрге, эш Күнзүн боду районун бүтү пропаганда кичээлди ууртуп ажылдап турар ВКП(б) райкомунун пропаганда болгаш агитация килдизиниң эргелекчизи болгай. Ол бодунун ажылынын дуржулгазы-биле өске пропаганда кичээлди өөредир ужурулуг. Эш Күнзүн кичээл бүрүзүнге 2-3 хонук бурунгаар белеткенип алыр. Оон организастап турары эш хуузунуң найыралдыг беседалары бүтү дыйнакчыларын идекпейни бедидип турар.

Мында адал турар пропаганда кичээлдиң ажылында эки байдалдар-биле чергелештир четпестерин база чугаалаза чогуур. Пропаганда эш Бабкин бодунун лекцияларына амгы үе байдал-биле ыяавыла кол баштырып көөр чүддерни кылбайн турар. Бистин большевик партияныстың ажил-чорудулгазын эрткен төөгүлүг дуржулгазын амгы улус демократия чурттарынын коммунисттиг болгаш ажилчы партиялары боттарынын ажилдарынын практикага үлөгер кылдыр ажылап турарын чедир тайлыбырлап билбес турган. Эш Күнзүн болза, бодунун башкылап турар бөлүмүнүң дыйнакчыларындан кизи бүрүзү конспект кылырын негевейн турган.

ВКП(б)-ниң Чаа-Хөл райкомунун пропаганда болгаш агитация килдизи болгаш партия кабинеди черде бөлүмнениң кичээлдерини контролдаары, бо ажылга эа дээр пропаганда кичээлдиң күжүн ажыглаары, оон түнелинде илерезин четпестерин чогуур үезинде узуткаары база пропаганда кичээлге методиктиг дуадамчыларны организастаары негетиниң турар.

Г. РЫЖОВ.

Школаларда партия организацияларынын секретарьлериниң чөвүлел хуралы

Бо чылдын январьнын 8-те ВКП(б) обкомунун школа килдизи чамдык районнарын ортумак болгаш долу эвес ортумак школаларында партия эге организацияларынын секретарьлериниң дуржулга болушкунун чөвүлел хуралын эрттирген. Чөвүлел хуралга Улуг-Хем, Танды, Би-Хем, Кызыл районнарын болгаш Кызыл хоорайнын ортумак болгаш долу эвес ортумак школаларында партия эге организацияларынын секретарьлери киришкен.

Чөвүлел хуралга «Школа ажылында партия эге организацияларынын ролунун дугайында» Улуг-Хем районун Шагаан-Арыгда тыва ортумак школаларда партия эге организацияларынын секретари эш Чимит-оол илеткел кылган.

Болган илеткел дугайында чөвүлел хуралдын киржикчилери—школа ажылында партия эге организация-

ларынын ролунун куду болуп турарын, школаларда партия эге организациялары ВКП(б) райкомнарын талазында боттуп удурулган турарын—шынгы шүгүмчүлүн. Чөвүлел хуралдан партия эге организацияларынын школаларынын өөредилге-кижизидилгелиг, культура-масалыг ажилдарына болгаш ажил-агый амдыралына удурулгалын четпес деп демдегелген. Ол ышкаш партия эге организациялары башкыларынын политиктиг болгаш ниити билини бедидерине, оларын ажилга мергежилни улгайттырына база школада комсомол, пионер ажылын удурутуна боттуп саягы салбайн турарын демдегелген.

Чөвүлел хурал илерезин четпестерин узуткаарынын аргаларын айттыпшаан, моон сонгаар чорудар ажилдар дугайында тодаргай соорулгаларын айткан.

С. ШИВИТ.

Хана солуннар редакторларынын семинары

БАЙ-ХААК. (Телефон-биле). ВКП(б) Танды райкому чоокта чаа район төвүнге көдээ Советтерде болгаш колхозтарда хана солуннарын болгаш агитхуудустарнын редакторларынын семинарын эрттирген. Семинарга районда үнүп турар бүтү хана солуннарын болгаш агитхуудустарнын редакторлары чыгып келген.

Семинар болуп турган өрээлге районда эд дээр 6 хана солуннарын каналарга делгеп аскан турган. Материалдарын ажылдап кылганын, уруктарын тазыратып кылганын, үнүп турар каас чаражынын, база этка-шынарлыг талазы-биле районда харылзаа конторазынын болгаш районун калдык камгалап килдизиниң коллективтеринде үнүп турар хана солуннары онза көрүштүг болган.

Семинарны киржикчилерине ВКП(б) райкомунун чамында парткабинеттин эргелекчизи эш С. Туш-

ков бүтү делегей байдалынын дугайында лекция номчаан. Ук семинарга районун тус-тус көдээ Советтеринде, колхозтарда болгаш албайн организация черлеринде үнүп турар хана солуннарын болгаш агитхуудустарнын ажылында чедикшигин чүддерни болгаш четпестерни чугаалажып эрткен. Эд ылангыя «Кызыл партизан», «Чаа орук» болгаш Будённий аттыг колхозтарда хана солуннары эрткен чылдын дургузуна да чүгө ийи, үш удаа үнгүлүн болгаш шынар талазы-биле чавыс денелди турган чоруктары семинарның киржикчилери шүгүмчүлөп көргөн.

Семинарга олурушкан хана солуннарын болгаш агитхуудустарнын редакторлары моон сонгаар хана солуннарын болгаш агитхуудустарны канчаар үндүренини дугайында эргежек чугула билгилерин алганнар. БИСТИН КОРР.

Тожу районда библиотекалар

Тожу районун төвү Тоора-Хем суурда болгаш Сытыг-Хем, Севн суурларда библиотекалар ажылдап турар. Тоора-Хем суурда район библиотекказы 8862 номнардыг. 1951 чылдын дургузунда ол библиотекада 560 номчукчулар 2435 янзы-бүтү номнарын ап номчаан.

Сытыг-Хем суурда библиотека 450 янзы-бүтү номнардыг, 47 номчукчулар 320 номнарын номчаан. Севн суурда библиотека 348 номнардыг, 89 номчукчулар 42 номчукчулар 89 номнарын ап номчаан.

Библиотекаларны чаа номнар-биле андырыныч областтын ном салдыгын эргелет чери боттуп сагыш сал-

байн турар. Ол библиотекаларже анда-хаая чорудуп турар номнары мурнунда чоруткан номнар-биле дактыр болуп турар.

Библиотекаларнын чаа номнар-биле өзүп хандыртпайн турары номчукуларнын негелделерин ыракта хандырбайн турар.

Тожу районунун библиотекаларын чаа номнар-биле, ылангыя тыва дылда номнар-биле хандырыныч областтык культу-чырыдышык килдизи болгаш область библиотекказы база областтын ном салдыгын эргелетилерий боттуп хемчегни алза чогуур.

Т. ТАРЖА.

Областың чурт музейиниң социалисттиг тургузушкун салбырынын залында коммунизмниң уаг туугуларынын дугайын көргүзүп турар монтажы чоокта чаа кылып дооскан. Музейиниң ол чаа көргүзүлгелерин 5 муң ажыг кизи көргөн. Оон иштинде 52 экзюсия болган.

Чурукта: чурукчу Г. Грошев Кол Туркмен каналдын македия Чуруу А. Ермолаевтин.

Солун чагылгазын күүсеткен

Кызыл районун «Черби» колхозу, шаанда чедирип берип турар ажылды комсомолчу эш Деспий-оолга дааскан. Эш Деспий-оол бодунун ол хүлээлгезин ак-сеткилдиг күүссидип, хуу күүсеткен. Колхоз кижигүнери 34 кезек «Шын» солуннарын болгаш колхозчу комсомолчулар «Тыванын аныктары» солунун 12 кезекти чагыдып алганнар. Ынчаарга мында урутлар бажыны болгаш школа коллективтери оларга планнаан тус-тус солуннары болгаш янзы-бүрү сөзүлдерин 100 хуу чагыдып алган.

Чоннун чагыдып алган солун сөзүлдерин ээлеринге чогуур өй-

шаанда чедирип берип турар ажылды комсомолчу эш Деспий-оолга дааскан. Эш Деспий-оол бодунун ол хүлээлгезин ак-сеткилдиг күүссидип, хуу күүсеткен. Колхоз кижигүнери 34 кезек «Шын» солуннарын болгаш колхозчу комсомолчулар «Тыванын аныктары» солунун 12 кезекти чагыдып алганнар. Ынчаарга мында урутлар бажыны болгаш школа коллективтери оларга планнаан тус-тус солуннары болгаш янзы-бүрү сөзүлдерин 100 хуу чагыдып алган.

А. МАРТСАЙ.

Агро-зоотехниктиг өөредилгени соксатпас

Агротехника болгаш зооветеринария талазы-биле бөдүүн билгилерин колхозчу масса чедип алыр чорук колхоз бодурулгезин сайзырадырына улуг ужур-дузалыг болурун барымдаалааш, Бай-Тайга районун «Победа» колхозунга үш чыл хуусаалыг агро-зоотехниктиг курстун эрткен күзүн организастааш, 30 ажыг колхозчулар өөренип эгелезин турган. Кичээл 2 удаа болган. Колхозчулар кончуг сонуургал өөренип турган болгаш колхозтун ажилчыга оон ажык-дузалыг болурун чугаалажып турган.

Ийи кичээл эрткен соонда ол хевээр барган. Колхоз даргазы зоо-

техник эш Сундуй-оол, курстун башкылары, районун кол мал эмчизи Рубашкин, агроном Дурьов саягы салбастаан, безин колхоз төвүнге келбестези. Ынчагыш «Победа» колхозта агро-зоотехниктиг өөредилге чүгө эгелеп кааш соксаан-дыр. Бо дугайында районун көдээ ажил-агый килдизи чүңү болуп турары билдинмес.

Ам колхозчулар өөренирин кончуг күзеп турар. Өөредилгени катеп эгелээр болгаш шынарын экижидер дугайында колхозчуларнын негелдизин хандырап херек.

Х. ТААН-ООЛ.

Планын ажыр күүсеткен

Чөөн-Хемчик районун Хөндергей сумуда «Кызыл тараачын» колхоз 1951 чылда шээр мал өстүрер планын ажыр күүсеткен. План өзугаар чыл төнүзүнде 2600 хой, өшкү турар ужурулуг болза, ам херек кырында 2798 баш ийикпе, азы планын 105,3 хуу күүсеткен.

Эрткен чылын чаш малды бүрүн доруктуруп алган мурнакчы хойжукер Кенен, Хүлөр-оол, Төмүр-оол болгаш өске-даа хойжукер малдын амгы чаш төлүн бүрүн камгалап алдыр дээр кызымакай ажылдап турарлар.

К. ДАЛАЕВ.

Мал чөмгереринге кадыг чөмнерни чымчадып белеткээр дугайында

Колхозтун ниитилештирген мал ажылынын продуктулуу, камгалалы болгаш оон-даа ынай хөгжүлдеси кышкы үеде малдын чөмгерилгезин болгаш ажалгазын канчаар организастааннан хамааржыр. Мал кыштагыладышыкынын чедикшигин болурунун бир чугула чүлү болза, колхоз фермаларына эки белеткелденген чөм-биле малды чогуур өйүндө чөмгерери болгаш белеткелденген мал чөмни шың болгаш камыг чарыкдары болур.

Мурнакчы малчынар ындыг сорулда-биле мал чөмни шынгы план өзугаар чарыкдап турар болгаш саваң тараа богу, сизен, дазылында чөмшигт үнүштер болгаш концентрат чөмнерини килограмм бүрүзү малга улуг ажыктыг кылдыр ажыглаар талазы-биле бүтү хемчегни ап турар. Мурнакчы колхозтарнын фермаларында бүдүн саванын малга чидиртпейн турар. Саванын хээндектей кезип, чымчады хайыдырып, дазылында чөмшигт үнүштер-биле, силос-биле, азы концентраттар-биле чөм кирип турар. Саванын шак ыңчаар чөм кирип алган соонда ам малды чөмгерип турар. Ынчаарда кадыг чөмгер эки чөмшигт болур, ону мал төгөрезин чир болгаш малдын продуктулуу улгадыр, мал эки семис болур. Бир эвес саванын болгаш тараа богу малга ол хевээр бээр болза, ону төгөрезин мал чивес, чартык кезин таптап базып, сазаналдырып кааптар.

Танды, Улуг-Хем, Би-Хем, Каа-Хем болгаш өске-даа районнарда чамдык колхозтарда 1000—2000 тоннадан хөй саваң болгаш тараа боктары бар. Бир эвес ол колхозтар фермаларга саванын хээл кезер ма-

шыгжап чытырар болза, дораан баксырап үрели бээр.

Хээндектей кезип каан саванын мал эки чир кылдыр кылырда боду изезиш чымчаар арганы база ажылап болур. Ол аргага одалга чүлү негетинмес. Тугалыг кайаа иштиңге ханзы 1,5—2 метр, калбаа 2—2,5 метр онгар казып алыр. Онгарнын дүвүн болгаш ханаларын манзы-биле эки эптеп кылган турар. Хээндектей кескен саванын үзүктөл чок белеткелденген турары-биле онгарны 4 өрээлди кылдыр кылдыр. Ол өрээлдерин бирээзинге-ле бир хүн хээндектээр саванын кезек-кезек калт кылдыр салыр. Бир каыттың кылыны 30—40 сантиметр хире болур. Саванын шыгыдыр кудар сугну хемчээли саванын хемчээлинден 60—70 хуу ашпас болур ужурулуг. Онгарнын дөрт өрээлин дөрт хүнде дөртөлдизин эки тырып тургаш долдурган соонда, баштай долдуртуган өрээлден хромуктыг саванын ужулгаш, норма өзугаар малга чидиртип болур.

Долдуртуган өрээлдиң аскын эки чылыггап дулгааш, аар чүве-биле басырып каар. Мындыг онгарга изидишкни улгадыр болгаш 30—40 градус чедир изип болур. Бир эвес 100 килограмм хээндектээр саванча 3—5 килограмм иштиңди, далган, азы дазылында чөмшигт үнүштерин холуптар болза, ыңчаарда саванын ажылышкыны дүрген болур.

Ындыг янзы-биле белеткээр мал чөми чымчак болур болгаш эки чытыг болур. Мынчаар белеткеп кылган саванын ийиштетип бода малга бир хүнде 12—15 килограммны бээр, азытарга 8—10 килограммны. Ол чөми чыгып турганда малга бээр болгаш малдын чип шыдаар шава-биле хемчээр бээр. Чымчактан саванын ийиштетип бода малга бээрле мал бүрүзүнге 20 грамм дусту холуп бээр херек.

Оон ангыда хээндектээр саванын чугай экилдерин-биле болбазыра-

Колхоз шын удуртулганы негеп турар

Колхозчу көдээ ажил-агыйнунга чаягыс-даа илеткел кылбаан. Улам ынай хөгжүдүп, ыжыдарынын болгаш колхозчу тараачынарын чагаай байдалын экижидеринин сорулгалары колхоз ажил-агыйына шын болгаш мергежилдиг удурулганы, көдээ ажил-агый артелинин Уставын шынгы сагырын негеп турар.

Колхозтарга ажылды шын организастап тургузар дугайында харысалгалыг роль колхоз даргазына хамааржыр. Колхоз даргазы дээрге, колхозчуларнын бедик иделгин бодунга алган болгаш ниитин улус ажил-агыйн большевикчи өзү-биле удурутур, күрүненин, хөй-ниитинин эрге-ажы дээр туолунга чедир демисежир хүлээлгелиг.

Ындыг болза-даа, хөй-ниитиниң иделгин ак-сеткилдиг күүсетпес, харын көдээ ажил-агый артелинин сталинчи Уставынын негелделерин үрөп, колхоз хөргезин самчыглап төтчөлгезинин оруунга боду-биле кирип турар колхоз удуртукчу ары бисте бар болуп турар. Манай чижек кылдыр Кызыл районун «Бай-Булуң» колхозунун даргазы С. П. Астанинин ажил-чорудулгазын өргүзөргө-ле четчир.

«Бай-Булуң» колхоз эрткен чылгы дүжүт ажаап алышкынын организастыг эвес кончуг чидирингил ажаап алганын маңаа хөй тайлыбырлаандаа херек чок, харын колхозтун шөлдеринден ажаап алган тараа болгаш техниктиг культуларын дүжүдү амга чедир ажык черде чытыпшаан. Тараа хүн-бүрү баксырап турар болгаш мал, куш төтчөргөп турар. Оон иштинде үренин фондузун тараазы база бар. Ол тарааны кым-даа камгалап караптайн турар.

Мал ажылын сайзыраткан дээл колхоз эрткен чылын шаңдалга чедип турган чүүл бар, а херек кырында ындыг эвес, эрткен чылын 90 хире баш мал шуут ис чок чыткен. 50 ажыг хөй, өшкүгү эытке хергелеп өлүргөн, ыңчаарга колхозчуларнын ниити хуралында эытке хергелээр-биле чөпшээрэн мал чүгө 8 баш турган. Малды чыгып болгаш туду кыштаглаашкыны-биле хандырбаан. Хаваннарын ажаалгазын ап көөргө, бир эвес улуг соок дүжөр болза, берге байдалга таваржыры чылааш чок. Мал кажаларынын болгаш дузалаар бүдүрүлгелерин Саза чурталга бажынарын тугуларынга күрүненден берген узун хуусаалыг чөмшөлдөрүн шын эвес ажылап турган. Оон түнелинде чуртталга бажынарын тудууну план чүгө 50 хуу күүсетинген.

Колхозта куш-ажылдын сагалчуруму кончуг куду. Куш-ажылды кылып шыдаар 114 колхозчулардан 35 кизи куш-ажылды доктаашкын минимумун күүсетпези. Колхозчуларнын ортуунда кижизидилге ажылы-даа чорувайн турар, а ажил шагы үзерлер дугайында хемчег-даа алдынмайн турар.

1951 чылдын дургузунда колхоз даргазы Астанин болгаш колхоз баштаар чери колхозчуларнын мур-

Колхоз баштаар чериниң хуралдарына часкы тарылга, дүжүг ажаап алышкыны, күрүнге тараа дузжаалгазы, мал ажылы дээр ышкаш чугула айтырылганы чугаалашпайн турган. Бригадирлерниң болгаш фермалар эргелекчилериниң илеткелдерин дыннаваан.

1950 чылда сонгутурган ревизия комиссиясы чангыс-даа ревизия ажылы чорутпаан. Колхозта үчт ажылы (бухгалтер Г. П. Мерзляков) сандаргай байдалда. Күрүне башкызыдан ап турар ашка хөргезин колхозтун кассазыне кийрбей, харын колхозтун харысалгалыг ажилдакчылары болгаш өтчөтү бодунун холунга тудуп турар кижилер чарыгдалган. Акша-мыңгыни чарыгдалынын дугайында өтчөттарны кончуг саадалып турган болгаш чамдыкта чарыгдалды бүзүредир-биле өтчөт тудуп турар кижилерин боттарынын тургускан меге документилерин кирип турган. Хуу кижилерден хөй түнүг акша-биле садып ап турган чүддеринин документизинге фамилиязын, чуртап турар черин, материалды айтыпайн турган болгаш акша алган дээр кижинин холунун үжүүн өскерттип турган чүддер бар.

Колхоз даргазы Астаниндан 500 рубль алган ийи колхозчунун холунун үжүүн Астанин боду өскерттип эткен. Райкүсүмдэн халаска алган демир суугуга 91 рубль 60 көпөк өртөктүг кылдыр документ тургускаш, оон акшазын боду ажылаа. Бензин, ач херексели болгаш өске-даа чүүлдер садып алган дугайында документилер бар болза-даа, херек кырында складта ындыг чүвөлөр чок болуп турар. Колхозтун кассири 1951 чылдын октябрь, ноябрь айларынын дургузунда кассада 2 муң ажыг рубльди бодунун таразы-биле үндүрүп чарыгдаан.

Чоокта чаа болган ниити хуралга колхозчулар, колхозтун удуртулганында элзэн хөй четпестерин маңаа немей илереткен. Мал фермазынын сүт болгаш өске-даа продуктуларын кайнаар чарыгдал турары билдинмес. Колхозту организаста, ажил-агый талазы-биле ыжыдып, колхозчуларнын материалдыг чагаай байдалын экижидип шыдаар, политика талазы-биле хынатпаган, ажил талазы-биле бодунун херези эки билер удуруткуч херек деп колхозчулар негеп турар.

Эрткен декабрь айда болган ВКП(б) Кызыл райкомунун бюроз Астанинин колхоз ажылын богай удуртуп турарынын болгаш оон үлгеткен херектериниң дугайын чугаалашкан. Ындыг болза-даа Астанин колхоз даргазынын хүлээлгезинде ам-даа артыпшаан болгаш оон соонда ажил кылбазы, арагалаары дам барган, колхозтун ажылында бичин-даа өскерлишкни чок.

Колхозчуларнын бо чөптүг негелдизин хандырап дугайында Кызыл районун организастаары дариј хемчег алыр болза чогуур.

Ф. ОГНЕВ.

дып база болур. 1 центнер саванга 3 килограмм өртедип каан чугай хергелетинер. Ол чугайын 25 демир хуун ишти сугга экилдер болгаш саванын амданыг болурун экижидери-биле анаа 0,5—1 килограмм дусту холупур.

Ындыг янзылыг белеткеп кылган чугай экилдерин доскаарже, азы хажаржакче куткаш, олча саванын дыгааш, 5—10 минутта тургузар. Оон соонда ыңчаар өтүртүргөн саванын тускай калбак ыш кырыңче аймыр-биле каар. Доскаарда арткай чугай экилдеринче база катеп өске саванын долдур дыгыр.

Доскаардан ужулган саванын 3—4 шак эрткен соонда дыгыш кылдыр таптааш, оон кырыңче чугай экилдерин база катеп каш-даа удаа ургаш, 24 шак иштинде тургузар. Оон соонда ону чугбайн-даа малга олчачан чидиртип. Мынчаар кылган чөми тона бергенде малга берип болбас.

Кадыг чөми бистин областыг колхоз бүрүзү мынчаар болбазырадып ажыглаар болза, колхозтарнын мал чөмшөлдөрүн суурун канчаар-даа аажок көвүдөдир болгаш ниитинин малын чидирип чокка, денгели эки кылдыр кыштагладырына улуг ажыктыг.

Зоотехниктерин, мал эмчилерин болгаш зооветпунктуларнын сонгарладып болбас хүлээлгезин болза, колхоз фермаларына саванын болбазырадып кылырын болгаш кадыг чөмшөлдөрүн шың, камыг чарыкдарына организастаары болур.

Ынчангаш колхозтарда көдээ ажил-агыйнын тускай өртемингилери, колхоз даргазы, партия эге организастаары саван болгаш тараа богу сайзырадып кылырынче ажылды организастап, ону кылырына кижилерин өөредир херек.

П. УШАКОВ.

ПОЛИТШКОЛААРНЫҢ ПРОПАГАНДИСТЕРИНГЕ ДУЗАЛАМЧЫ

Совет социалистиг күрүне

Кичээлдерниң сорулгазы. Бо теманы өөренип болза, чаа, дээди хевириниң күрүнеси болуп совет социалистиг күрүнесиң утка-шынарын болгаш Совет күрүне дугайында Ленинниң Сталинниң өөредигин алыс шынарын ханы билип алып талазы-биле политшколаның дыннакчыларыга дузалаар. Буржуаз күрүнен Совет күрүнесиң принципиалдыг ылгалынын дугайында тодаргай билигин, Совет күрүнесиң хөгжүлдезиниң фазаларынын функцияларынын дугайында, совет демократиянын, совет хамаатыларынын эргелериниң болгаш хүлээлгелериниң, бистин күрүне органнырыстың структуразынын дугайында кол-бол билиглерин дыннакчылар алып уjurлуг. Кичээлдер болза, улустарнын тайбынынын болгаш айыл чок чорунуң чөленижи — Совет күрүнеси бүгү хемчеглер-биле быжылаарынын эргежок чугулазынын дугайында түннелге дыннакчыларны эскер уjurлуг.

Теманын материалдарын өөренирге бистин чуртта коммунизм тургузушкунга Совет күрүнесиң улуг ролго, ооң өзүп турар бүгү делегей уjur-дузазы дыннакчыларнын мурнунга ажытынар.

Өөредилге шагын хуваары. «Совет социалистиг күрүне» деп теманы өөрениргенге өөредилге планында 10 шактарны берип турар. Ол шактарны мынчаар хувааза ажыктыг:

1. Совет күрүне деп чүл — 2 шак.
2. Совет эрге-чагырга — делегейде эң-не демократтыг эрге-чагырга — 4 шак.
3. ССРЭ-ниң күрүне эрге-чагыргазынын болгаш күрүне эргелелинин органныры — 4 шак.

Пропагандистиң чугаазы. Теманың «Совет күрүне деп чүл» — деп бирги бөлүкүн талазы-биле пропаганда бодунуң чугаазына мындай чижектиг планы төлөвлөз:

1. Күрүне деп чүл база ол канчаар тывылганал?
2. Буржуаз күрүнесиң аягы шынары.
3. Совет күрүне — чаа хевириниң күрүнеси.
4. Пролетариаттың диктатуразынын сорулгазы.
5. Социалистиг күрүнесиң хөгжүлдезиниң бирги фазазы болгаш ооң функциялары.
6. Совет күрүнесиң хөгжүлдезиниң ийги фазазы болгаш ооң функциялары.
7. Большевиктер партиязы — ажылчын ангынын диктатуразынын системазында удуртукчу болгаш башкарыкчы күш.

Чугаага белеткенип тургаш, пропаганда И. В. Сталинниң «ССР Эвилелиниң Конституциязынын төлөвилелиниң дугайында» ажылын болгаш ВКП(б) ТК-ның ажылынын дугайында партиянын XVIII съезидинге өткөттүг илдеткенин өөренип айыр.

Чугаага эгелеп киргеш, пропаганда, Октябрьниң социалистиг Улуг революциязы болза, чаа хевириниң, өзүлүг улусчу, социалистиг күрүнесиң тургузуунга эгени салган деп айтыр. Революциянын улуг генийлери Ленин болгаш Сталин — совет күрүнесиң үндөйлөкчилери. Олар ажылчыннарнын болгаш тараачынарнын делегейде бир дугаар күрүнесини организаастап тургускан болгаш ону быжыгалааннар. Совет социалистиг күрүне шаанда туруп тургулаан болгаш ам-даа туруп турар бүгү-ле мөлчүкчү күрүнелерден үндөйин ылгалдыг.

Күрүнесиң тывылганынын дугайын допчулап чугаалаан, пропаганда кыдыг-даа буржуаз күрүне капиталистиң диктатуразы болуп турар демдөглөш, буржуаз күрүнесиң аягы талазы-биле утка-шынарын дыннакчыларнын мурнуна ажыдар. Чурттуң кол-кол байлактарын, бүдүрүлгениң бүгү чепсектерин ээлевишпаан, буржуазия эрге-чагырганын бүгү органнырын болгаш чепсектерин бодунуң холунда бүрүн гүдүп турар. Күрүне дугайында эш Сталинниң бергени мооң алаанда тодаргайлаашкынын пропаганда деп көргүзөр болгаш тайылбырлаар.

«Күрүне болза, ниитиле өжөнөшкөк ангыларга чарылганына үндөйлөткөш тыгын келген, мөлчүкчү эвээш кезиктиң эрге-ажыктарына мөлчүтүргөн хөй кезикти чүтүпөтүр дээр дээр тывылган. Күрүне эрге-чагыргазынын чепсектери колдуунда-ла, армияда, шаажылап органнырада, иштеп ханаар черлерде, кара-бачынарда мөөнөтлөнгөн. Күрүнесиң ажылчын турдугулазын ийи кол функциялар тодардап турар: иштикизи (кол) — мөлчүтүргөн хөй нурууну чүтүпөтүр турар болгаш даштыкызы (кол эвее) — бодунуң тергидеки ангызынын чурт девискээрин өске күрүнесиң чурт девискээринин өмүздөйинден калбартыра, азы өске күрүнесиң талазында халдааш-

кыннардан бодунуң күрүнесиң чурт девискээрин камгалаар. Куд эдилелди тургузуг болгаш феодализм үезинде херек шак ындай турган. Капитализм-даа үезинде херек шак ындай туруп турар» (И. В. Сталин. Ленинниң айтырылганы, тыва дылда үндүргени, арын 677).

Бо байдалды бодунуң диктатуразы парламентти албан черлеринде чажырып турар капиталисттерниң монополистиг катыжышкынын аягынын өзүлүг болгаш долу эрге-чагыргалыг элдер болуп турар АКШ-тың, Англиянык болгаш өске-даа капиталистиг чурттарнын чижектеринге тайылбырлаары эргежок чугула.

Бо үезде буржуазиянык диктатуразынын эң-не реакциялыг формазы фашистиг күрүнелер болуп. Чаа шактырган империалистиг Германияны фашистиг бөлүк башкарып турган. Испанияны, Португалияны болгаш Югославияны ам-даа фашистиг бөлүктөр чагырып турар. Тафт-Хартлиниң хоойлуу болгаш «иштики айыл чок чорук» дугайында фашист хоойлу, коммунист партиянын баштыкчыларын судап, дуржок ажаллап турары, депшигелге ажылдакчыларын иштеп сүрүп турары — бо бүгү болза, АКШ-та күрүне системазын канчаар фашистчилеп турар дугайын херечилеп турар-дыр деп пропаганда айтыр.

Эрги, буржуаз күрүне машиназын сый шалайын, база чаа күрүнеси, пролетар диктатуразынын күрүнеси тургуспай тургаш, ажылчын чоннар социалистиг ниитилелди тургузуп шыдаас деп Ленин биле Сталин өөредип турарлар.

Коммунизмниң тиилелгеи дээр бистин улустун демиселинге Совет күрүнеси ролун тайылбырлаарыне чугаага кол кичээлгеи мөөнөчү чогору. Пропаганда болза, күрүне дугайында марксисчи-лениниң өөредилгенин тодаргай тайылбырын бээр, орустун ийи революциянын дуржугаларын өөренип байыткаш, В. И. Ленин болза, пролетар диктатуразынын күрүне формазы Советтер болуп деп ажыткап болгаш буржуаз күрүнеси мурнуна совет күрүнеси канчаар-даа артык күчү шыдадынын көргүскөн деп айтыр уjurлуг. Эш Сталин пролетар диктатуразынын дугайында Ленинниң өөредигин бүгү тала-биле хөгжүткен, социалистиг күрүне дугайында долу болгаш доозулган өөредигин чогаткан.

Пролетар диктатуразынын үш талаларын эш Сталинниң мооң алаанда классиктиг тодаргайлаанын дыннакчыларга пропаганда тайылбырлаар:

- 1) Пролетариаттын эрге-чагыргазын мөлчүкчүлери базарына, чурттуң камгалалына, өске чурттарнын пролетарийлери-биле харылааларны быжыдарына, революциянын бүгү чурттарга хөгжүрүне болгаш тиилелеринге ажылаар.
- 2) Пролетариаттын эрге-чагыргазын буржуазиядан ажылчын чонну болгаш мөлчүтүргөн массаларны турлунга чедир адырып алырына, ол массалар-биле пролетариаттын эвилелин быжылаарына, ол массаларны социализм тургузушкунуң херезинге кандыдарына, ол массаларны пролетариаттын талазында күрүне удуртулузына ажылаар.
- 3) Пролетариаттын эрге-чагыргазын социализмни организаастаарына, ангыларны чок кылырына, ангылар чок ниитилелге, социалистиг ниитилелге шилчирирге ажылаар.

Чүгө бо бүгү үш талаларны кады алырга пролетариаттын диктатуразынын долу болгаш доозулган билин ам биске берип турар деп (И. В. Сталин. Чогаалдар, том 8, арын 30—31).

Пролетар диктатуразынын үндөйини, ооң дээди принципи болза, ажылчын ангынын болгаш ажылчын тараачынарнын эвилели болуп деп Ленин биле Сталин өөредип турар. Чүгө ажылчын ангынын — бо үениң ниитилелиниң ол эң-не мурнакчы ангызынын удуртулузы-биле ажылчын чоннар социализмниң тиилелгенин чедип алу болуп.

Чугаага Совет күрүне ажылчын ангынын болгаш бүгү ажылчын чонуну эрге-ажыктарын илередиң, камгалап турар деп дыннакчыларга тайылбырлаар херек. Совет күрүне кижи кижи мөлчүр чорукту кезээде турбас кылдыр узуткаш. Бистин күрүнеси — болза, ажылчын чонуну эрге-чагыргазы болуп болгаш ниитилелде күрүне удуртулузы ажылчын ангыга хамааржыр дээр утка-биле алырга пролетариаттын диктатуразы болуп турар. Ажылчын ангынын холунга совет күрүне болза, ниитилелдин социалистиг чарышкынын, коммунизм тургузуузынын болгаш октябрь революциязынын улуг тиилелгелерин камгалаарынын кол чөпөзү болуп.

Пролетар диктатуразынын бүгү делегей уjur-дузазын тайылбырлаарда, В. И. Ленинниң бо сөстөрүн дыннакчыларга сагандыраы чугула: «Капитализмден коммунизмге шилчелге болза, политиктиг формаларны канчаар-даа аажок байлак болгаш хөй янзы-бүрүзүн бербейн барып шыдаас, ыччалза-даа, алыс утка-шынары борта чангыс болуп чайлаш чок: пролетариаттың диктатуразы. (В. И. Ленин. Чогаалдар, том 25, арын 385). Бо генийлиг лениниң түннелдиң бүгү ханызын, шылгарангайын болгаш өлүм чогун улус демократиянын чурттарында социализм тургузушкунуң дуржугалары көсүкү бадтыкап турар.

Эш Сталин марксисчи-лениниң теорияны улам-на сайыртыпшаан, партиянын XVIII съезидинге илдеткениге совет күрүнесиң хөгжүлдезиниң генийлиг анализин берген, ооң хөгжүлделериниң чадаларын, баштайгы чадазынан ийингеге шилчелде күрүнесиң функцияларын эскерилгенин көргүскөн деп дыннакчыларга тайылбырлаар херек.

Совет күрүнесиң хөгжүлдезиниң ийи кол чадаларын эш Сталин демдөглөш. Баштайгы чада — ол дээр, октябрь революциянын тиилелгенинде мөлчүкчү ангыларны узуткаанын чедир у болуп. Ол фазада совет күрүнесиң кол-кол функциялары: чурттуң иштинде өжөнниң ангыларны базары болгаш даштыкы халдаашкындардан чуртту камгалаары турган.

Ийги чадазы — хоорайнын болгаш көдөзүн капиталистиг элементтерин узуткаанын ажал-агынын системазынын долу тиилелгени болгаш чаа Конституцияны хүлөп алганына чедир у болуп. Ол үениң кол сорулгазы — бүгү чуртка социалистиг ажыл-агыйны организаастаары болгаш капиталистиг элементтериниң сөөлгү артышкындарын узуткаары, культура революциянын организаастаары, чуртту камгалаарына бо үениң армиянын организаастаары турган. Ооң-биле холбаштыр бистин социалистиг күрүнесиң функциялары база эскерилген. Чурттуң иштинге шеригниң күжү-биле базарынын функциязы өлүп дүшкөн. Чүгө дээр, мөлчүкчүлөр узуткаанын, мөлчүкчүлөр чок болгаш базар чүвө чок апарган. Күш-биле базар функциянын орунунга чонун байлаан самчыгдарлардан, социалистиг өңчү оорларлардан камгалаарынын функциязы күрүнеде тывылган. Даштыкынын халдаашкындардан чуртту шериг күжү-биле камгалаар функция долзу-биле артып калган. Күрүне органнырын ажыл-агый организаакчы болгаш культура кижизидилгечи ажылынын функциялары арткан болгаш оон ыңай долу хөгжүлдөй алган.

Бир эвес капиталистиг хүрээлэшкн узуткаанынмаан турар болза, коммунизм үезинде-даа күрүне хевээр артар дээр дугайында эш Сталинниң айтышкынын күрүне дугайында марксисчи-лениниң өөредиге унелиг салышкын болган.

Пропаганда болза, «Марксизм болгаш дыл эртемияни айтырылганы» деп эш Сталинниң генийлиг ажылынын улуг уjur-дузазын айтыр. Эш Сталин ол ажылына күрүне дугайында марксисчи теорияны хажыдып турган силээш номчуучуларны болгаш номналырактарын чаа күш-биле сойгалап илереткен. «Совет марксистер бистин үекистин делегей байдалын шинчилеп өөрениргенге үндөйлөткөн, социалистиг революциянын тиилелгеи чүгө чангыс чуртта бар, а мынчаарга өске бүгү чурттарда капитализм тергиде турда, капиталистиг хүрээлэшкн турда, тиилээш революциянын чурту кошкаар уjurлуг эвес, харын бир эвес ол чурт капиталистиг хүрээлэшкн чыл чаштырган болуп күзөөс болза, бодунуң күрүнеси, күрүнеси органнырын, разведканын органнырын, армияны бүгү хемчеглер-биле күштөлдирер уjurлуг деп түннелге келгенер» деп эш Сталин айтып турар.

Большевик партия эш Сталинниң айтышкынын эдербишпаан, коммунизм дээр демиселдиң кол чөпөзү болуп совет күрүнеси могапшылап чок быжыдып турар деп пропаганда чугаага демдөглөз.

Ада-чурттуң улуг дайынын чылдарында бистин социалистиг күрүнеси фашизмни чылча шаварына шийтирлп ролду ойноан. Бистин совет ниитилелис болгаш күрүне тургузуу кайы хире быжыг болгаш тургузууга, улустун иштинде ол кайы хире ханы даялдарлыгы деп чүвени дайын көргүскөн. Чугаанын бо кезээнге совет ниитилелдин монтары-долдиктиг чангыс эви, улустарнын найыралы, совет патриотизм дээр ышкаш совет күрүнеси күштөйи шак ындай күчүлүг дөстөрүн айтыры чугула.

Ажылчын ангынын диктатуразынын системазында удуртукчу роль большевиктер партиязына хамааржыр деп чүвени чугаанын түннел кезээнге пропаганда айтыр.

Коммунист партиянын талазында Советтерге удуртулга чөдө болуп турарыла? Ол удуртулга болза, бирээде, Советтерин ажылына кадрларны чогууру-биле шилири болгаш депшидери болуп; ийде, эрге-чагырганын органныры болгаш эргелдериниң органнырыга дуза көргүзөр болгаш оларнын ажыл-чорудулгазынын контролон ботандыраары; үште, совет органнырын ажылынын характерин болгаш уг-шин тодардап турар удуртукчу айтышкыныры болуп.

Коммунист партиянын удуртукчу ролу Сталинниң Конституцияда хоойлужуп быжылатынган.

Большевик партиянын политиказы совет тургузуунуң амдыралчы үндөйин болуп. Большевик партия улус чон-биле ханы харылаады, партия кежигүнү эвес активтиг миллион-миллион кижилери-биле хүрээлтирген.

Пропаганда Совет Эвилели — делегейде эң-не быжыг күрүне, оон даштыкы политиказы чаа дайын кыпсыкчыларына уду, быжыг тайбын дээр, социализм болгаш демократия дээр демиселче уланган, оон иштики политиказы коммунизмни тургузарынче, ажылчын чонун материалдыг чаагай байдалын болгаш культуруг деннелин үзүктөл чок көдөрүнче уланган деп түннелге дыннакчыларны эскер.

Чугаа чоруп турда пропаганда дыннакчыларга, «Орус айтыры» болгаш «Чажыт миссия» деп кино чуруктардан, Б. Лавреневтун — «Американ үнү» болгаш Н. Погодинниң — «Миссурийский мальс» — деп шилеринден чижектерин сагындыраар, ол шилерде, кино чуруктарда «амдыралдык америк хевириниң, америк демократиянын» фашистиг утка-шынын көргүскөн. АКШ-та фашистиг реакцияны калчаараан чорун болгаш демократтыг эргелер дээр Американын бөдүүн кижилериниң демиселин көрсүскөн. Говард Фастың «Кларктон» деп романын пропаганда база ажылаар.

Бот кичээл ажылына онаалга. Теманың «Совет күрүне деп чүл» деп бирги бөлүкүн (өөредилге монуун I үндүргениниң 231—236 арынаны) номчурун дыннакчыларга пропаганда сүмөлээр.

Беседага айтырылганы «Совет күрүне деп чүл» деп бөлүктүн талазы-биле беседазы мындай чижектиг айтырылгара чорудуп болуп.

1. Күрүне деп чүл, ол канчал тывылган?
2. Буржуаз күрүне кандыг-кандыг сорулгаларлыгы?
3. Чаа, дээди хевириниң күрүнеси болуп совет күрүнеси онза чүлү чүдөл?
4. Пролетар диктатуразынын кол-кол сорулгалары чүл?
5. Совет күрүне хөгжүлдөң кандык чадаларын эртенкиң, база оон функциялары кандыгы?

Беседага буржуаз күрүнесиң ангылы утка-шынарын чырытыпшаан, парлагдан алдынган амгы үениң чамдык чижектеринден боттарынын диктатуразын парламент албан черлери-биле чажырып турар капиталистиг монополиялыг катыжышкыныры болза, АКШ-та, Англияда болгаш өске-даа капиталистиг чурттарда өзүлүг болгаш долу эрге-чагыргалыг элдер болуп турарлар деп дыннакчылар көргүзөр. Парлагдан чижектерин ажылапшаан, тайбын дээр демиселдиң турар депшидигеи ажылдакчыларын капиталистиг чурттарда иштеп сүрүп турар дугайын, АКШ-та күрүне системазын канчаар фашистчилеп турар дугайын дыннакчылар чугаалаарлар.

Совет күрүне ажылчын ангынын болгаш бүгү ажылчын чонуну эрге-ажыктарын илередиң, камгалап турар; ол болза, коммунизм тургузарда болгаш Октябрь революциязынын улуг чаалап алышкынынын камгалаарда ажылчын ангынын холунга кол чөпөк болуп деп беседага дыннакчылар көргүзөр уjurлуг.

Совет күрүнесиң алыс утка-шынарын дугайында өөредилге монуун ниити байдалдарын дыннакчылар бодунуң республиказынын, облазынын, ол районун, бүдүрүлгенин, колхозтун амдыралдында тодаргай чижектер-биле беседага быжылаар.

Теманың «Совет эрге-чагырга — делегейде эң-не демократтыг эрге-чагырга» — деп ийи бөлүкүн материалдарын өөренирген ийи кичээлдерин берип турар: биргизи ССРЭ-нин политиктиг үндөйин Советтерге, база ССРЭ хамаатыларынын эргелеринге болгаш хүлээлгелеринге, ийигизи — совет сонгулда системазына чырыдар.

Пропагандистиң чугаазы. «Совет эрге-чагырга — делегейде эң-не демократтыг эрге-чагырга» деп бөлүктүн бирги кезээнин талазы-биле чугаанын чижек-биле мындай планга чорудуп болуп:

1. Ажылчын чонунуң депутаттарынын Советтери — ССРЭ-ниң политиктиг үндөйини.
2. Совет хамаатыларынын улуг эргелери.
3. Совет хамаатыларынын кол-кол хүлээлгелери.

Чугаага белеткенип тургаш, пропаганда эш Сталинниң «ССР Эвилелиниң Конституциязынын төлөвилелиниң дугайында» илдеткенин, ССРЭ-ниң Конституциязынын ССРЭ хамаатыларынын эргелериниң болгаш хүлээлгелериниң дугайында бөлүктөрүн, 1946—1950 чылдарда ССРЭ-ниң дөрт дугаар (дайын сөөлүндө бир дугаар) беш чыл планын күүсөлдөйүн түннелдериниң дугайында ССРЭ-ниң Курлан чериниң болгаш ССРЭ-ниң Төп Статистик Эргелелиниң Дынадынын эки өөренип алып уjurлуг.

Чугаага эгелеп киргеш, пропаганда бистин чуртка эрге-чагырга ажылчын чонунуң депутаттарынын Советтериниң үнүрү-биле көдөзүн болгаш хоорайнын ажылчын чонунда турар деп хамыктын мурнуна демдөглөз.

ССРЭ-ниң Конституциязынын 2 дугаар чүлүн пропаганда дыннакчыларга тайылбырлаар, мында чугаалааны: «ССРЭ-нин политиктиг үндөйин болза, помещиктерин болгаш капиталисттерин эрге-чагыргазын дүжүргөткөш болгаш пролетариаттын диктатуразын чаалап алганынын түннелинде өскөн болгаш быжыккан ажылчын чонун депутаттарынын Советтери болуп.

Советтер болза, шуут бистин улусту болуп, оон күзөл сонургалын хандырып турар болгаш оон эрге-ажыктарын илередиң турар. Советтер болза, ажылчыннарны, тараачынын, интеллигенцияны катыштырып турар эң-не массалыг күрүне организаациязы, ажылчын чонун өзүлүг эрге-чагыргазы болуп.

Капиталистиг чурттарда күрүне эрге-чагыргазы улустун бүзүрелин ажыглавай турары дээр, буржуаз күрүнесиде эрге-чагырганын органныры ажылчын массаларны күчүлөп албадарына, массаларны мөгөзлөргө үндөйлөткөш турар деп пропаганда демдөглөз. Капиталистиг чурттарны кым эргелеп чагырып турар дээр дугайында саннары чугаага көргүсө чогору.

Капиталистиг чурттарда буржуазия парламентинге «бодунуң кижилерин» кирир дээр, мөгө-авыаас чорукту кылып, бодунуң салдарын, байлаан ажылап турар.

В. И. Ленинниң бижээни болза: «Америкадан Швецарияга чедир, Франциядан Англияга, Норвегияга болгаш өскөлөргө-даа чедир, кандыг-даа парламенттиг чуртту көрүп көрдөр: өзүлүг «күрүне» ажылын ажит-чажыт кылып турар болгаш департаменттер, канцеляриялар, штабтар күүсөдип турарлар. «Бөдүүн улусчу» деп үрдүндүр өөредип тускай сорулга-биле парламенттерде чүгө байбач чугаалар үндүрүп турарлар» (Ленин. Чогаалдар, том 25, арын 395).

Ооң соонда пропаганда совет хамаатыларынын улуг эргелериниң дугайын чугаалаар. Сталинниң Конституция ажылаар, дыштанар, өөренип, назылап кыраанда, а ол шыкш араан болгаш ажылаар шилээзин чидирген таварылгада материалдыг хандырылга алып эргени совет хамаатыларына магадап турар.

Бүгү совет хамаатыларына сталиниң Конституция-биле быжыгалаан ажылдаар эрге болза, совет улустун улуг чаалап алышкынынын бирээзи болуп — деп чугаага демдөглөз херек. Манаа ССРЭ-ниң Конституциязынын 118 чүлүндө: «Ажылдаар эргени улус ажыл-агыйнын социалистиг организаациязы-биле, совет ниитилелдин бүдүрүкчү күштөрүнниң чайгылыш чок өзүлдөй-биле, ажыл-агый кризистериниң болдунар аргазын чайлатканы-биле болгаш ажил чоктанар чорукту узуткааны-биле хандырып турар дээр чүлүн номчуру херек. Ажил чок чорук — капиталистиг чурттарнын ажылчын чонунуң ол коргунчуг кымчызы — бистин чуртта кезээде чок кылдынган, совет кижжи буржуа чогаалдыкчы күш-ажылга бодунуң талантыларын болгаш шыдамдын көргүзөр аргалыг. Пропаганда чугаага мындай саннары көргүзүп болуп: 1950 чылдын төнчүзүндө ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйында ажылчыннарнын болгаш албан хаакчыларнын саны 39 миллион 200 муң кижжи болган. 1940 чыл-биле деңизерге 1950 чылда улус ажыл-агыйында ажылдап турар ажылчыннарнын

болгаш албан хаакчытарнын саны 7 миллион 700 муң кижжи көвүдөөн.

Бистин чуртувууска ажил чок чорукту узуткаарынын фактыларын капиталистиг күрүнелерде массалыг ажил чок болгаш адыл-түрөңи чоруктун өзүлдөйүн дугайында саннаар-биле дүүштүр деннеп көргүсө чогору. Социализм чуртунда костуг, чогаалдыкчы, тургузукчу күш-ажылга домейлээрге капитализм чуртунда албадалдыг ажил турар деп пропаганда демдөглөз.

Совет күрүне бүгү хамаатыларга дыштанар эргени тывыскаан. Делегейде эң-не кыска адыл хуви бистин чуртта доктаатынган. Ажылчыннарга болгаш албан хаакчытарга дыштанар хуннерден аягыда ажил-телевири артырбышпаан, чыл бүрүнү шөлөзөйи доктааткан. Шак ындай байдал буржуаз чурттарда чок болгаш туруп-даа шыдаас. Хөй-хөй фактыларга үндөйлөш, пропаганда болза, буржуазия ажылчыннарнын дыштангазынын дугайында эвес, күш-ажылдык байдалы экижидер дугайында эвес, а ажылчыннарны күш-ажылдан улам хөй кочча соруп алып дугайында сагыш салып турарын көргүзөр.

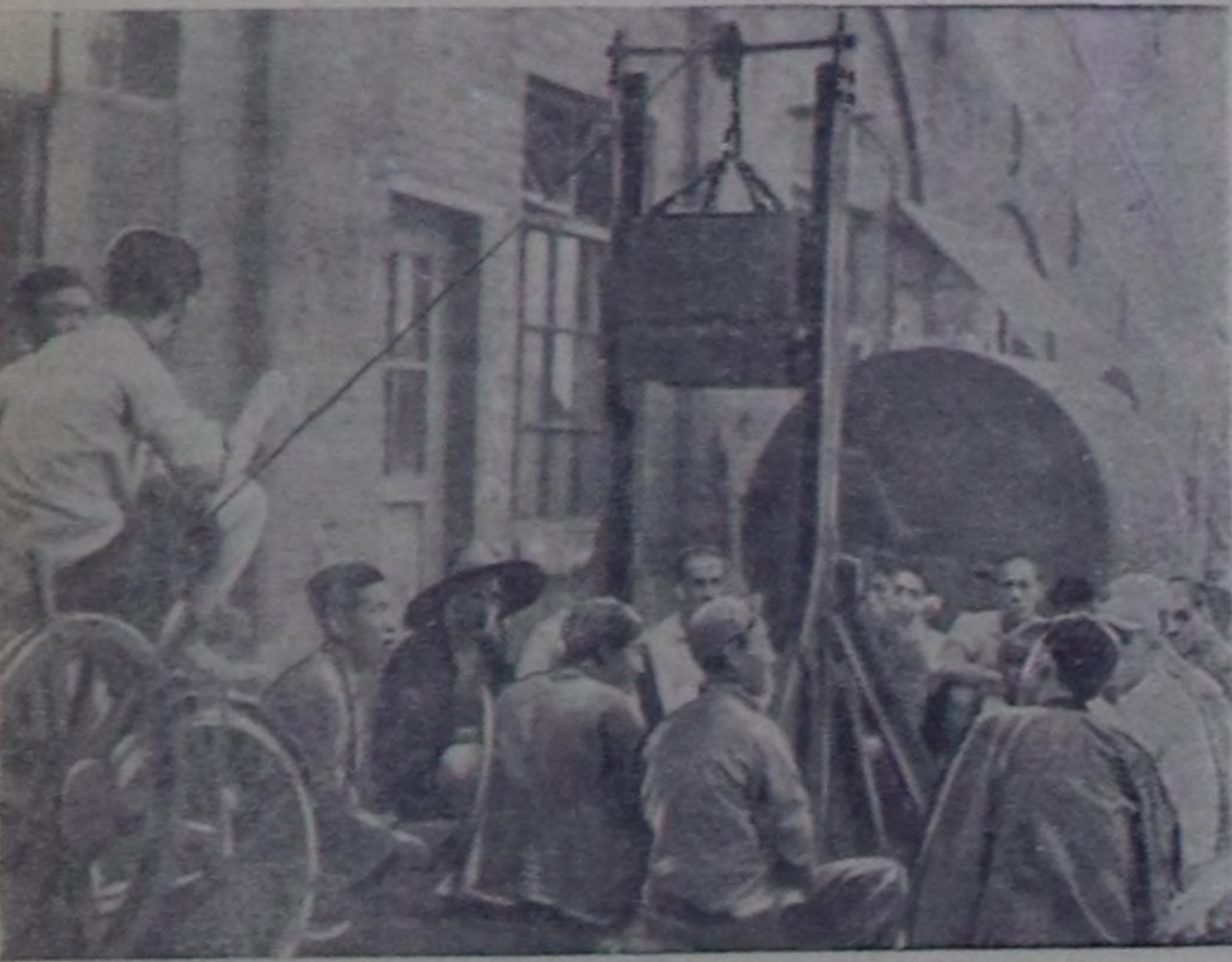
Назылап кыраанда, араан болгаш ажылдаар аргазын ышкынган таварылгада ССРЭ хамаатыларынын материалдыг хандырылга алып эргезиниң дугайын чугаалапшаан, ажылчыннарнын болгаш албан хаакчытарнын социал страхованиениң Совет күрүне бодунуң күсели-биле чорудуп турар, бүгү хамаатыларга халас эмнелге дузааламчыны көргүзүп турар деп демдөглөз херек. Буржуаз күрүнесиде анаа домейлери чүвө чок. Делегейин 53 чурттарында инвалид апарганнарга тыпсыр страхование чок болуп турар деп манаа чижек кылдыр көргүзүп болуп. 49 чурттарда, оон иштинде Американың Катышкан Штаттарында араан кижилерге бээр страхование чок. Ында ажылчын чоннар араан үезиниң дургузунда чүгө ажил-телевири эвес, харын ажил-даа чидирер эвээш эвес. АКШ-та эмнелге телевири миллион-миллион ажылчын чоннар эмчилерге бар аржакч хире аар болуп турар. ССРЭ-ниң хамаатыларынын эртемге өөренип эргезиниң дугайында чугаалааш, ол эргелер школардын болгаш дээди өөредилге черлериниң калбак четкилери-биле, чеди чыл школазына халас өөренириниң болгаш бүгү ниитиниң яываыла өөредилгези-биле, дээди школарга шылгарангай өөренип тургууларга стипендия (дузаламчы) бээр-биле хандырып турар.

Улус чырыдышкынын херек-ленинге совет күрүне ССРЭ-ниң бүгү бюджетиниң 13—14 хузуун чарыдап турар. Эге, чеди чыл болгаш ортумак школарда, техникумнарда болгаш өске-даа ортумак өөредилге черлеринде өөреникчилерин саны дайын сөөлүндөйи беш чылды дургузунда 8 миллион кижжи чедир көвүдөөн болгаш 1950 чылда 37 миллион кижжи четкен.

Капиталистиг чурттарда байдал оон өске. Ында ажылчын чоннар ортумак болгаш дээди эртем чедип алдынас. Мооң кичээш улуг назына чурттакчы чонунуң 3 миллион кижжи каян-даа школага өөренимээн, а 10 миллион кижжи херек кыраанда бижик билбес болуп турар АКШ-тан көрүп болуп. 1950—1951 чылда улус өөредилгезинге АКШ-тың чарылгазы күрүне бюджетиниң бир хузуундан ашпайн турар.

ССРЭ-ниң бүгү хамаатыларына сталиниң Конституция чүчү берип турары дээрин чугаа чоруп турда тайылбырлаар херек: а) сөстүң хосту, б) парлагалык хосту, в) хуралдарнын хосту, г) кудумчу чыскаалдарнын болгаш демонстрацияларнын хосту. Совет хамаатыларынын ол эргелерин хандырып турар чүдүлөр болза, бистин чуртта ажылчын чоннарнын болгаш оларнын организаацияларынын эргезинде типоганиялар, саазынар курлавырлары, солуннар, ном үндүрер черлер, радиостанциялары, хөй ниити бажынары болгаш ол эргелерин ботандыраарына эргежок чугула өске-даа материалдыг условилер бар.

Улус демократиясының чурттарында

Кыдаттың коммунисттик партиясы улус массаларының идея-политиктиг кижизидилгезинче улуг кичээниги салып турар. Фабрикаларда, заводдарда болгаш суурларда коллективтик солун номчулгаларын организастан турар болгаш янзы-бүрү темаларга беседаларны чорудуп турар.

Чурукта: Тайюаньның металлургия заводунда. Дүштеки чөм чапсарының үзүндө ам болуп турар болуушкуннарның дугайын агитаторлук беседалап турары.

Чуруу Янь Юй-хуаньы. СЭТА-ның прессклишези.

Кыдат ажилчыларның бүдүрүлгө чедишкени

ПЕКИН. «Гуаньжун» солунунун медээлери турар болза, Соңгу-Чөөн Кыдаттың күрүзөсүн 114 үлөтүрү бүдүрүлгөлери 1951 чылдың бүдүрүлгө планын хуусаа бетинде күүсеткен. Бу чедишкени болза, мурнакчы совет методтарны ажилчыларның рационализаторжу саналарынын шынгазгенини, продукция үндүрүлгезин улгатырары дээш шынгазгенини калбарганыны болгаш күш-ажылдын бүдүрүлгөсүн бедиткенини түнөлдө чеди алдынган деп солун бижип турар.

Төп-Муруу Кыдаттың шериг административтик комитетинде хамар-жып турар күрүзөсүн бүгү үлөтүрү бүдүрүлгөлери 1951 чылдың бүдүрүлгө денелин 1951 чылда дыка ажырган.

Төп-Муруу Кыдаттың бүдүрүлгөлериин хөй нуруузу 1951 чылдың бүдүрүлгө планын күчөткөн болгаш ажыра кууш күүсеткен. Хөмүр дээш үлөтүрүлгө бүдүрүлгөлери 1951 чылдың бүдүрүлгө планын 154 хуу, электро үлөтүрү—102 хуу, металлургия үлөтүрү—120 хуу, цемент үлөтүрү—101 хуу, өнүгү металлдар үлөтүрү—130 хуу күчөткөн.

Польшаның бүдүрүлгөлөрүндө күш-ажылчы көдүрлүүшкүннөр

ВАРШАВА. Польшаның хөмүр даш үлөтүрүлгөсү ажилчылары 1951 чылдың планын чедишкенини күчөткөн, ам алды чыл планынын үшкү чылыны бирги кварталынын планын хуусаа бетинде, күүседир дээш демиселди калбартып турар. «Забже—Захуд» шахтаның коллектив чача чылда эки көргүзүлгөни чеди алган. Ол шахтада ажылдап турар забойщик Завилскийниң бригадасы онаалганы хун-бүрү ортумаа-биле 192 хуу күүседир турар.

Болгариянын демир орукчуларынын социалистик чарыжы

СОФИЯ. Аар чүктүгү демир оруктары чорударынын бедик көргүзүлгөсү дээш болгар демир-орукчуларынын социалистик чарыжынын түнөлдөрдүн үндүргөн. Софиянын демир орук бедиринин машинистери эки чедишкенини чеди алган. Олар 1951 чылдың сөөлгү кварталында аар чүктүгү тос чус хире поезидерин чорудуп, доктаатынган нормалардан ажыра 250 муң тонна чүктүгү сөөрткөннөр.

Албаниянын ажилчы чоннарынын бүдүрүлгө чедишкени

ТИРАНА. Чаа чылдың бүдүрүлгө планынын күүседиринче албани ажилчы чоннар улуг көдүрлүүшкүн-биле кирипкени. Чурттуң хөй үлөтүрү бүдүрүлгөлөрүнүн коллективтери эрткен чылдың планынын хуусаа бетинде дооскаш, ам бедиткен нормалыг ажилчы шилчез болгаш ол ажилдары чедишкенини-биле күүседип турар.

Болгарияда пөс-таавы үлөтүрүнүн хөгжүлдөзи

СОФИЯ. Болгар улус бодунун пөс-таавы үлөтүрүн дүргөн хөгжүлдө турар. Оон ангыда Болгарияда эрги фабрикаларны чаа кылдыр эде тургузуп турар. Ол чорук болза, пөс-таавы үлөтүрүнүн продукциянын нити хемчээли кыска хуусаада элзэн каш катап улгатырар арганы берген.

Польшада орус дүл өөредилгези

ВАРШАВА. Польшаның парлалга агентиленин дамчыдып турары болза: Польшаның ажилчы чоннары орус дылды улуг ынакшыл-биле өөренип турар. Бүдүрүлгөлөрдө болгаш көдөз клубтарда орус дүл өөрениринин 10 муң ажыг курстарын организастанган. Бо курстарынын өөредилгезинин РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл Шетинин кудумчузу, бажы, 7. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харысгалгалы редакторлук 2-82; харысгалгалы редакторлук оралакчынын, партия амьдыралынын, культура болгаш уран-чүүд калдыктеринин—3-88; харысгалгалы секретарынын—4-98; пропаганда болгаш агитация, көдөз

КНО-нун Кол Ассамблеясының алдыгы сессиясы

Политиктиг комитеттин январь 8-те хундуску хуралына чүве чугаалаан элзэн хөй чурттарнык төлөөлери болгаш оон иштинде Афганистаннын, Бирманын, Аргентинанын, Гватемаланың төлөөлери 11 чурттарнык резолюциянын төлөвиленин дугайында элзэн чугула чүүлдери чугаалааннар.

11 чурттарнык резолюциясы болза, КНО-ну АКШ-тын агрессивчи политиказынын чепсез болдурар сорудалыг болганда бистер ачаа удур бадылаар бис—деп Чехословакиянын төлөөлери баштыгы Секанинова чугаалаан. Ынчангаш бистер Совет Эвилелиниң кирип келген резолюциянын төлөвилели дээш бадылаар бис деп ол медеглээн.

Совет санал болза, бүгү делегей байдалын экижидеринче болгаш улустар аразынын тайбыны болгаш дем-катыжышкыны дээш демисе-жир хүлээлгелиг Кытышкан Нацияларнык Организациянын быжыгларыныч уланган деп Польшанын төлөөзи Вербовский чугаалаан.

СССР төлөөлери баштыгы А. Я. Вышинскийниң чугаазын Политиктиг комитет улуг кичээниги-биле дыннаан. АКШ-тын, Англиянык болгаш Франциянык, Бразилиянык төлөөлери совет саналда Айыыл чок чоруктуң Чөвүлелин хуралын чымдырар деп сүмелзешкениг удурлашар, маргылдаалыг айтырылганы шиптирлэрин чеди аларын болгаш бүгү делегейге шынгыраашкыны узуткаарын боттарынын күзөйи турарын боттары-ла илереткенер деп ол медеглээн.

Төлөөлери саналдаашкынын доозулган соонда кирип келген резолюция төлөвилерин болгаш оларга кылгылаан эдилгелерин бадылаашкынын комитет кирипке.

Совет төлөвилелин бир дугаар кезез мурнак бадылаашкына кириген. Оон мурунда төлөөлери хөй кезин 11 чурттарнык резолюцияга тааржымай турганнар-даа болза, совет төлөвилелин «коллективтик хемчеглерин» комитетин узуткаар дээш чүүлүн бадылавай барганнар. Ону хүлээсез дээш бадылаашкынын саны хөй болганда хүлээ алдынмай барган.

Оон дараазында 11 чурттарнык катеп көрдүгөн резолюция төлөвилени ачаа кириген эдилгелери-биле катеп бадылаашкына кириген. Ол эдилге болза, «коллективтик хемчеглер» деп аттыг илеткелди хүлээп аларын ойталаарын болгаш ол хемчеглерге КНО-нун кижигүнү чурттарга киришпез эргени бээрин айтып турган. Ол резолюция төлөвилели дээш 51 төлөөлөр бадылааннар. Ачаа 5 төлөөлөр (СССР, УССР, БССР, Польша болгаш Чехословакия) удурланганнар. Индиянык, Индонезиянык болгаш Аргентинанык төлөөлери бадылаашкында дадалазааннар. 11 чурттарнык резолюция төлөвиленин чамдык кезектеринин талазы-биле 4-тен 13 чедир саныг төлөөлөр дадалазаашкыныг болуп турган.

11 чурттарнык резолюциянын төлөвилели хулээп алдынган-даа болза, санал-онол солчуушкунунун түнели «коллективтик хемчеглер» деп адатынып турар америк оралда-жышкынын буураашкыны болган. КНО-нун кижигүнү болуп турар чурттарнык кур-куштерин болгаш чепсектик куштерин Кытышкан Штаттарнык планнап турары агрессивчи планынын ботталдырарына демнештиреринге ол хүлээп алдынган резолюция Кытышкан Штаттарга дуалавас-даа. Ол чүл дээрге, Ка-

Барыин-Германиянын чепсектик куштерин катап тургузуп турар

НЬЮ-ЙОРК. Ассошиэйтед Пресс агентиленин бонн корреспондентинин дуннадынын өзугаар алырга, төлөвилетинип турар «европа армиязына» катыштырып кирир ужурул армияны америк хевир-биле тургузарынын планын Барыин Германия чажыды-биле ажылдап кылган деп барыин күрүлелеринк төлөөлөкчилери дыннаганнар. Ол планнар болза, 18-тен 24 хар чедир назылыг немец оолдарны мобилизастаарын көрүп турар, а шериг планнары ажылдап кылып турар герман бөлүктөрүн санал турары-биле алырга, ындыг назылыгларын саны, 18 харлыг 400 муң оолдар биле кады, адак дээрге-ле 1.250 муң кижичи чедип турар ийкпе, азы «алды чурттарнык европа армиязына» 250 муң кижичи составтыг герман бөлүктү тургусса чогуур санындан хөй болуп турар.

Ол шериг планнарын болза, Аденуэриң шериг чөвүлөкчизи Бланк, гитлержи армиянын кол штабынын оператив кидизинин начальниги турган генерал Хойзингер болгаш Роммель армиязынын штаб начальниги турган генерал Шпейдель оларнык удуртулгазы-биле чогаадып кылган. Немцтеринк биче офицерлери чедишпез болуп турар деп барыин күрүлелеринк төлөөлөкчилери медеглээннөр. Санал көрдүгөн-биле алырга, 25 муң офицерлер бар болуп турар, оон иштинде гитлержи армиянын генералдары чоран 1300 кижилер бар. Корреспондентинин айтып турары-биле алырга, «немцтерин бири үе-чадага шериг талазы-биле өөредир» офицерлери болгаш биче офицерлери америк армия үзүп бээр. (СЭТА).

Кореяда болуушкуннар

Кореянык Улустуң армиязының Кол командьдалының дуннады

ПХЕНЬЯН. Кореянык Улус Демократтыг Республиказынын Улустуң армиязының Кол командьдалының январь 10-да медээлэни болза, Кореянык Улустуң армиязынын катыжышкыны кыдат улустун эки турачи кезектеринин сырый деткичези-биле америк-англи эжелкчилерин болгаш лисынманчы шериглеринк дириг куштеринге болгаш техниказына улуг чидиргилерин таварыштырарын үргүлчүлөк, камгалалдык тулчуушкуннары эрги туруштарда чорудуп турар.

Барыин болгаш төп фронтторда Чанданың соңгу талазына Чхольвонь районга болгаш Муньдырине

Кореяда америк ужар-чүүлдү араатавзыг чоруктары

ПХЕНЬЯН. 1952 чылдык бирги неделясында америк бомбардировщиктер болгаш реактивтик истребительдер Пхеньянга болгаш оң кыдыларына дуне-даа, хундус-даа араатавзыг ужудуушкуннары чорудуп турганнар. Чүгле январьнын чеди хуннеринин дургузунда хоорайге болгаш оон чок кавызында районнарже оожум частыр болгаш өртөндирер 500 хире бомбалары октаан. Чүктөр, машиналар болгаш чадаг кижилерин аннаары-биле Пхеньянге кирген оруктары америк реактивтик истребительдер үргүлчү болап турарлар. Тайбын хоорайге ол ужудуушкуннарын түнелинде чуртталганын хөй-хөй бажынары үрелген болгаш өргөнгөн, 70 ажыг кижичи өлүрткөн болгаш балыглаткан, оларнын колдуу-ла херэзженнер, бичин уруглар болуп турар.

Пхеньянын америк ужар-чүүл шагда-ла бузундулар кылдыр үрөп каапкан, ынчалза-даа КНО-нун чыгавыр демдээ-биле чагдынып алгаш, америк агааржи дээрбечилер болза, Пхеньянын турган черин даш болгаш малгаш бузундулар кылдыр хуулдуларыне оралдажып, ол хоорайны хунуң-не бомбалап болгаш ады-болап турарлар.

Пхеньянын Улус комитетинин даргазынын оралакчысы Пак Чон Сыктан СЭТА-нын корреспондентинге медеглэени болза: Эрткен чылын Кореяда америк командьдал бодунун бомбардировщиктерин, реактивтик истребительдерин болгаш шүүргедечи самолеттарын Пхеньянге хунуң-не чорудуп турганнар. Агааржи дээрбечилерин ужудуушкуннарын дугайында чонга сагындырып болур агаар дүвүрээзининк медеэзи дыңдалбаан ындыг хун Пхеньянга чангыс-даа чок болган. АКШ-тын самолеттарынын Пхеньянге хун-бүрү араатангы ужудуушкуннары кылып турган чорук АКШ-тын империалисттеринин корей улуска удур аар кем-буруулуг херээ болур, чүге дээрге, ол ужудуушкуннары кандыг-даа шериг объектилер чок, тайбын чадаг камгалак чок хоорайге чорудуп турган. Ол ужудуушкуннары кара-чангыс сорулгазы чүл дээрге, (СЭТА).

Вьетнамада дайын чорудулгазы

ШАНХАЙ. Соңгу Вьетнамдан Вьетнамынк телеграф агентилели Вьетнамынк улустуң армиязынын дээди командьдалкызынын дуннадынын дамчыдып турар. Ол дыкнадыда чугаалап турары болза, француз агрессорларын 1951 чылдын ноябрьнын баштайгы чартында Хоа-Бинь мжууа эгелзэн дайыкчы операциязынын соонда, Соңгу Вьетнамынк бүгү эжелетирген районнарына партизан демиселдери чаа куштер-биле хып үнгөн. Дуннадыда чугаалап турары болза, бо үениң дургузунда партизаннар Ха-Нам, Ха-Донг, Ха-Нгуен, Винь-Иен, Фук-Иен болгаш Бак-Нинь мжууларга дайызынын элзэн каш туруштарыне атакаларны чорудуп, оларны чыла шапкан. Хай-Дуонг, Квен-ан, Бак-Жианг болгаш Бак-Нинь мжууларнык чамдык шеригерин арыглап аштаар талазы-биле операцияларны болдурбас сорулга-биле дайызынын чоруктан атакаларынын дайында-ла ийи взводтан бир рота чедир саныг дыка хөй отряд-

тарны чок кылып узуткаан. Бак-Нинь мжууун мурнуу кезээне француз шериглеринк бири болгаш дөрткү мотомеханизасчылк отрядтарынын чамдык черлерин аштап арыглаары-биле чоруктан ийи улуг операцияларын вьетнам партизаннар болдурбайн барып, улуг чедишкенини чеди алган. Оон ангыда, Нинь-Бинь, Нам-Дий, Ха-Нам Хай-Дуонг, Бак-Нинь болгаш Кызыл хемин солайга талакы эринде чыдар өске-даа мжууларга хосталган районнарынк дөвискэрин болгаш дайызынын тыялында партизан зоналарын партизаннар улам калбартаан. 1951 чылдың сөөлгү ийи айларынын дургузунда партизаннар чүгле Кызыл хемче кирген хемнеринк районунга болгаш Соңгу Вьетнамынк төп районнарына дайызынын 20 туруштарын чок кылып узуткаан. Дайызынын 4.852 солдаттары болгаш офицерлери чок кылдырткан болгаш туттурган. (СЭТА).

Харысгалгалы редакторлук оралакчысы Д. О. БЕГЗИ. «КОМСОМОЛ ХХХ ЧЫЛ ОЮ» КИНОТЕАТРА Январын 16-да «АЙЫЛДЫГ ЧОРУУШКУН» («Опасный рейс») деп кино болур. сеансыларнын эгелээри: кежээкинин 6 шак 15 минутада, 8 болгаш 10 шактарда.